

B-3. Historie salesiánské rodiny v ČR

A) SALESIÁNI DONA BOSKA

Období 1927-1939

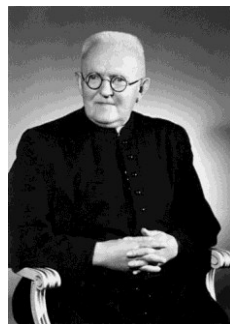
Salesiáni zahájili u nás činnost v roce 1927.

První český salesián P. Ignác Stuchlý přezdívaný Staříček (1869 - 1953) přišel do naší vlasti až ve svých 58 letech, ale měl za sebou bohatou zkušenost z Itálie a Jugoslávie. Mateřským domovem se stal chlapecký ústav ve Fryštáku u Holešova.

Postupně se zakládají nové domy v Ostravě, Praze-Kobylisích, Brně-Žabovřeskách, Pardubicích, Ořechově u Polešovic, Dvorku u Příbyslavi, Hodoňovicích, Mníšku pod Brdy, Přestavlkách u Přerova, Oseku Duchcova, Ústí nad Labem-Trmicích, Vidnavě a ve Vinoři u Prahy.

Vytvářely se chlapecké ústavy, které bychom dnes zařadili do kategorie domovů mládeže, dále formační domy pro přípravu budoucích salesiánů, ale i první oratoře inspirované valdickou oratoří. Ve všech těchto domech se salesiáni snažili pokračovat v díle a v duchu svého zakladatele.

Řada salesiánů se také angažovala ve skautingu, v tzv. Katolické akci, která organizovala apoštolát laiků, a v prázdninových koloniích.

Období 2. světové války

Toto období s sebou přineslo pro salesiánské dílo řadu přesunů a změn. Útvary SS byl zabrán ústav ve Fryštáku.

Štěpán Trochta (1905 - 1974), druhá nejvýznamnější osobnost českých salesiánských dějin a pozdější kardinál, byl odveden do koncentračního tábora a někteří další salesiáni uvězněni. Přes všechny těžkosti však salesiánské dílo pokračovalo dál.

V roce 1950 působilo v českých zemích 261 salesiánů ve 12 domech.

Období 1948-1990

Nástupem komunistického režimu v r. 1948 byly nejdříve postiženy církevní školy. Tím ztratilo svou legální základnu nižší salesiánské gymnázium.

Daleko tvrdším zásahem však byla československá "bartolomějská noc" ze 13. na 14. dubna 1950, kdy ozbrojené síly obklíčily všechny řeholní domy hlavních mužských řádů a kongregací na celém území československé republiky, řeholníci byli internováni do několika "koncentračních" táborů a řada vedoucích osobností byla uvězněna. Někteří na tento tvrdý zásah doplatili smrtí či těžkou újmou na zdraví.

V období od roku 1948 do roku 1989 bylo odsouzeno a uvězněno 47 salesiánů. Podle vynesených rozsudků byli odsouzeni celkem na 244 let. Ve vězení strávili celkem 170 let.

Činnost řeholí byla postavena mimo zákon. Salesiáni, kteří byli propuštěni z vězení, se nemohli oficiálně věnovat svému poslání. Mnozí také nemohli veřejně vykonávat duchovenskou službu a museli se zapojit do výrobního procesu "budování komunismu". Přesto se ani v těchto podmínkách nezahálelo.

Forma činnosti se však přesunula do soukromých bytů, horských chat či do přírody, kde probíhala formace dalších salesiánů, studium filozofie a teologie, ale i množství prázdninových akcí pro menší skupiny, kterým se říkalo "chaloupky".

Někteří salesiáni tajně přijali kněžská a jáhenská svěcení v NDR či Polsku, někteří působili ve farnostech jako diecézní kněží, odkázaní na milost či nemilost státních tajemníků vykonávajících církevní dozor.

Období od roku 1990

Změna politického režimu staví před salesiány nové možnosti, ale i nové úkoly. Postupně se vracejí zabavené domy a nastává náročné období jejich oprav a přebudovávání. Řeholníci vystupují z ilegality, pomalu se stahují z diecézních farností a začínají se učit žít v komunitách. Nastává čas hledání, jak by měla vypadat salesiánská činnost v nově vznikající společnosti.

Zejména ve větších městech se zakládají salesiánské domy se salesiánskými středisky mládeže (Praha-Kobylisy, Brno-Žabovřesky, Brno-Líšeň, Ostrava, Plzeň, Pardubice, České Budějovice, Teplice, Rumburk, Prostějov, Zlín, Jaroměřice nad Rokytnou).

I nadále však zůstávají mnozí salesiáni působit jako kněží ve farní pastoraci, někteří stále mimo sídla svých komunit.

Salesiánská provincie dále zřídila nakladatelství Portál, které má velký význam při vydávání pedagogické a psychologické literatury, a vyšší sociálně pedagogickou a teologickou školu JABOK v Praze pro výchovu a vzdělání pracovníků v sociální oblasti, zejména pro mládež postiženou, narušenou či stojící na okraji společnosti.

Salesiáni stáli u zrodu a výrazně podpořili vznik teologické fakulty Jihočeské univerzity, někteří přednáší na TF PU v Olomouci.

V mateřském ústavu ve Fryštáku (dnes Dům Ignáce Stuchlého) byl uskutečněn projekt, který nabízí mladým lidem formační pobyty pro různé skupiny mládeže i pro jednotlivce s různými těžkostmi.

Důležité je i zapojení salesiánů do sdělovacích prostředků (ČT Brno, Radio Proglas, ostravské Telepace, Salesiánské audio-video centrum, TV Noe).

Navázalo se také na tradici českých salesiánských misionářů tím, že provincie přijala zodpovědnost za pomoc Bulharsku.

Doporučená literatura:

- Křížková, M. R.: Kniha víry, naděje a lásky - 70 let působení salesiánů v Čechách a na Moravě, Portál, Praha 1996
- Med, O.: Životopisné paměti P. Ignáce , 3 díly, pro vnitřní potřebu salesiánské rodiny.
- čeští salesiáni: Štěpán kardinál Trochta, Řím 1984.

P. Ignác Stuchlý – Staříček

P. Ignác Stuchlý se narodil ve slezské Boleslavi 14. prosince 1869. V září 1891 začal v Olomouci u dominikánů studia teologie, která však musel přerušit. Roku 1894 přijíždí k salesiánům do Turína, 1895 vstupuje do noviciátu a pokračuje ve studiích.

V listopadu 1901 přijímá kněžské svěcení. V říjnu 1910 opouští své italské působiště v salesiánském konviktu v Gorici a přijíždí do slovinské Lublaně s úkolem dostavět zde kostel a pečovat o salesiánský ústav. Tuto práci mu značně zkomplikovala první světová válka. Po jejím skončení je P. Stuchlý poslán za prefekta do Veržeje, ale po dvou letech se vrací do Lublaně dostavět kostel. To se mu podařilo až v roce 1924.

O rok později byl poslán do italské Perozy, kde žilo v salesiánské komunitě i několik Čechů, a kam byli na salesiánskou formaci posíláni chlapci z Československa. V té době začíná v Československu zájem o příchod salesiánů. Po rozmanitých peripetiích kupují salesiáni ve Fryštáku klášter od sester Neposkvrněného Početí.

Časně zrána 28. září 1927 sem v čele s P. Stuchlým dorazilo z Perozy 17 chlapců a 3 salesiáni. Dílo se brzy rozrostlo a P. Stuchlý, který si mezitím pro svou bílou hlavu vysloužil od Fryštačanů přezdívku Staříček, se zasadil o vybudování dalších salesiánských ústavů v Československu (Ostrava, Praha, Brno, Pardubice...). 15. září 1935 byl Staříček jmenován inspektorem nově zřízené samostatné české Salesiánské provincie.

V průběhu druhé světové války bylo několik salesiánských ústavů zabráno nacisty. V polovině srpna 1943 musel být vyklizen také fryštácký dům. Sloužil nacistům jako domov pro vybombardovanou mládež z Hamburku a posléze jako základna maďarských vojáků. Po válce se Fryšták opět stal sídlem salesiánského aspirantátu.

V roce 1949 se prudce zhoršilo už tak podlomené Staříčkovy zdraví, 5. března 1950 dostal ve Fryštáku záchvat mozkové mrtvice. Od té doby byl upoután na lůžko. V noci ze 13. na 14. dubna před půlnocí byli salesiáni vzbuzeni policií a milicí, která obsadila dům, a posléze deportováni na různá místa. Staříček byl posléze umístěn do domova důchodců v Lukově poblíž Fryštáku. Jako řadový chovanec nesměl ani opouštět dům.

V lednu 1953 přišel druhý mrtvicový záchvat. Staříček zemřel v sobotu 17. ledna ve 22:25 hod. ve věku 83 let.

Štěpán kardinál Trochta

Štěpán Trochta se narodil a vyrostl ve valašské vesnici Francova Lhota. Měl dva sourozence. Otec mu zemřel, když mu bylo osm let. Po první světové válce odešel studovat na arcibiskupské gymnázium v Kroměříži. Matka však onemocněla tuberkulózou a Štěpán musel studia přerušit a vrátit se domů hospodařit. Doma kromě práce organizoval mladé, hrál s nimi divadla, ale stále ho přitahovalo kněžství.

Seznámil se se slovenským salesiánem Don Vagáčem a na jeho pozvání odjel v roce 1923 do Itálie, kde vystudoval a byl nakonec i vysvěcen.

Když se v roce 1927 přestěhovali chlapci z Perosy do Fryštáku na Moravě, přišel s nimi jako jejich asistent i Trochta. Doma rozvinul mohutnou propagační činnost, pořádal přednášky, psal články do různých časopisů. Po roce odchází zpět do Itálie studovat teologii.

Salesiánské dílo v Čechách rostlo. Tíhu růstu nejvíce nesl se Stuchlým Trochta. Byl poslán, aby řídil stavbu domu a kostela v Ostravě. Sotva skončil, byla tu stavba domu v Praze-Kobylisích a pak v Pardubicích. Mezitím začala druhá světová válka. Trochta se zapojil do odboje, jak mohl. Během heydrichiády byl zatčen gestapem a poslán do koncentračního tábora. Díky Boží ochraně se z něj vrátil. S podlomeným zdravím, ale s cennými zkušenostmi se znovu zapojil do práce.

Papež Pius XII. ho v roce 1947 jmenoval sedmnáctým litoměřickým biskupem. Jako své heslo si zvolil "Práce-oběť-láska". Stává se mluvčím biskupského sboru v obtížných jednáních s vládou. "Ani v koncentráku nebylo tak zle, jak se mnou zacházejí komunisté", byla jeho vlastní hodnocení nesmírného utrpení v této době komunismu.

Biskup Trochta se dočkal návratu do své diecéze v roce 1968. Všem velkoryse odpustil, a začal znovu s chutí pracovat. Poměry se však vyvíjely pro církev nepříznivě. Trochta byl na každém kroku sledován a hlídán. Kardinálem byl jmenován v roce 1969. Jmenování bylo "in pectore", nebylo zveřejněno. Ke zveřejnění došlo až v roce 1973, k velké nelibosti režimu, s kterým se tehdy Vatikán pokoušel vyjednávat.

Omezování jeho činnosti neustále pokračovalo. A zhoršovalo se také jeho zdraví vystavené v minulosti tolika zátěžím. Po operaci v roce 1974 byl v nemocnici donucen přijmout krajského státního církevního tajemníka, jenž ho vyslýchal po dobu šesti hodin. Druhý den zemřel. Bylo to 6. dubna 1974.

B) DCERY PANNY MARIE POMOCNICE – SESTRY SALESIÁNKY

1927 – 1946 (počátky, období druhé světové války)

- 28. 9. 1927 ve Fryštáku pod vedením P. Ignáce Stuchlého SDB založili čeští salesiáni malé gymnázium pro chlapce.
- Dívky, které měly zájem o salesiánskou spiritualitu, poslali salesiáni na formaci do Itálie (dvě z nich byly poslány do misií).

1947–1950 (období po druhé světové válce)

- V roce 1947 odjela na formaci do Turína Anna Otradovcová; kvůli politické situaci zůstala v Itálii.
- V roce 1948 Alena Vojtková odjela na formaci na Slovensko. Sliby složila tajně, veřejně je mohla skládat až v roce 1991.
- Věra Vorlová odjela do Turína v dubnu 1949, musela však v Itálii zůstat přes 50 roků kvůli nepříznivé politické situaci v naší zemi.

1960 – 1979 (60. léta, 70. léta)

- 18. 4. 1960 v Praze tři ženy učinily první sliby, v roce 1967 se k nim připojila další.
- V roce 1973 salesiáni požádali hlavní představenou FMA o povolení formace za pomoci salesiánů během výjimečné politické situace; žádost byla po čase povolena pro dívky do 30 let.

1980 – 1989 (80. léta)

- Roku 1980 skládaly své první sliby 3 sestry, v roce 1984 dalších 5.

1990 – do současnosti

- V roce 1993 existují 4 komunity: Brno (dům pro děti z problematických rodin), Hradec Králové (internát), Praha Karlín (mateřská školka a oratoř) a Praha Kobylisy.
- 15. srpna 1995 hlavní představená sr. Marinella Castagno FMA založila dekretem Česko-litevskou vizitatorii.
- Na Litvě byl v roce 1994 postaven nový dům, a to sice v Kaunasu-Palemonas. V roce 1997 byla založena též komunita ve Vilniusu, která však byla v roce 2000 uzavřela.
- V roce 1996 byla založena komunita v Plzni.
- V roce 1997 byla představenou vizitatorie jmenována sr. Jitka Fišerová.
- V roce 1999 byla založena komunita v Ostravě.